

Домбровська С. О.

кандидат економічних наук, викладач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5589-7837>

ВИЩА ОСВІТА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Очікуваний перехід епідемії COVID-19 у пандемію призвів до того, що з метою стримування поширення коронавірусу 1,57 млрд учнів та студентів у 191 країні світу (що становить приблизно 90 % усього світового контингенту) були вимушені перейти на онлайн-навчання.

Проведені заходи, безперечно, були виправданими та давали змогу здобувачам освіти мінімізувати ризик захворіти на COVID-19. Водночас карантинні обмеження зумовили появу нових викликів для закладів вищої освіти та органів управління освітою як на місцевому, так і на національному рівні. Масове закриття ЗВО яскраво продемонструвало, що освітня спільнота недостатньою мірою готова до сучасних викликів дистанційної освіти.

Основними проблемами і труднощами, що постали перед освітянами та управлінцями, є: ефективна організація дистанційного освітнього процесу, адаптація освітньої політики до сьогоденних вимог, нарощення фінансового забезпечення ЗВО, модернізація їхньої матеріально-технічної бази.

Доречно наголосити, що у звіті ЮНЕСКО та заяві Бюро освіти мова йде про те, що зірваний навчальний процес для здобувачів освіти може призвести до значного зниження рівня освіченості населення [1]. ООН, у свою чергу, навіть пропонує новий термін “катастрофа поколінь”, пов’язаний із відсутністю нормального освітнього процесу [2].

Пандемія вимагає від ЗВО України розробляти та впроваджувати інноваційні рішення за досить короткий часовий проміжок, забезпечувати реалізацію онлайн-навчання за допомогою використання різноманітних веб-серверів, інтернет-платформ, месенджерів, інформаційних ресурсів та соціальних мереж.

Варто зауважити, що не всі ЗВО були технічно підготовлені, тому лекційні та семінарські заняття проходили шляхом використання сервісу Google Classroom, підготовка та презентація проєктів здійснювалися через інтернет-платформи, інформаційні ресурси та соціальні мережі (Moodle, Zoom, Skype, Viber, Telegram, Messenger та ін.). Також у формі додаткового матеріалу викладачі долучилися до використання такої зовнішньої системи онлайн-навчання, як платформа Prometheus.

Окрім технічних варто відзначити й певні психологічні проблеми, з якими зіткнулись як студенти, так і викладачі. Для студентів це відсутність живого

спілкування, збільшення навантаження завданнями, брак часу на виконання завдань, контроль та догляд за молодшими членами родини у зв'язку із закриття закладів дошкільної та шкільної освіти, обмеженість доступу до комп'ютера (оскільки батьки та інші члени родини також були переведені на віддалену роботу) (рис. 1).

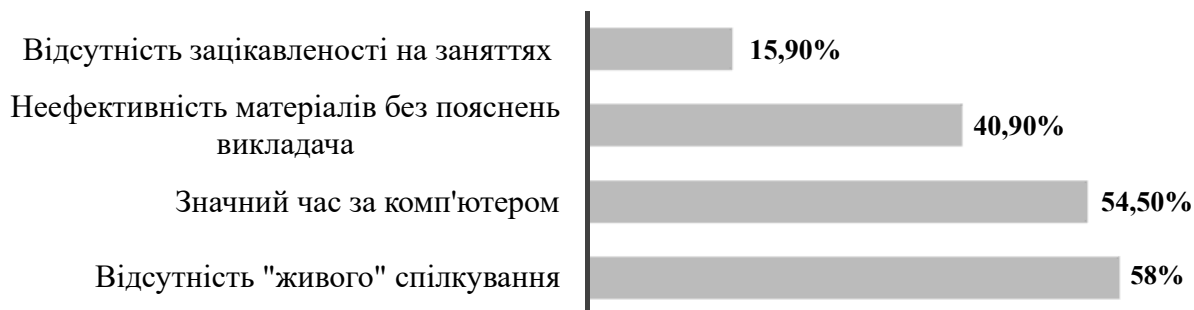

Рис. 1. Недоліки дистанційної форми навчання

Для викладачів труднощі виникли через неможливість індивідуального консультування студентів, збільшення часу на онлайн-спілкування з ними, оскільки онлайн-курси передбачають більш деталізоване пояснення домашнього завдання, ніж в аудиторії.

Серед позитивних аспектів використання онлайн-навчання викладачами та студентами ЗВО (за результатами опитування) було підкреслено, що якість дистанційного навчання не відстає від якості стаціонарного навчання. Студенти відзначили самоорганізацію, що дає можливість здобувати освіту у зручний час та в зручному місці, рівний доступ до освіти, незалежно від місця проживання, стану здоров'я та соціального статусу (рис. 2).

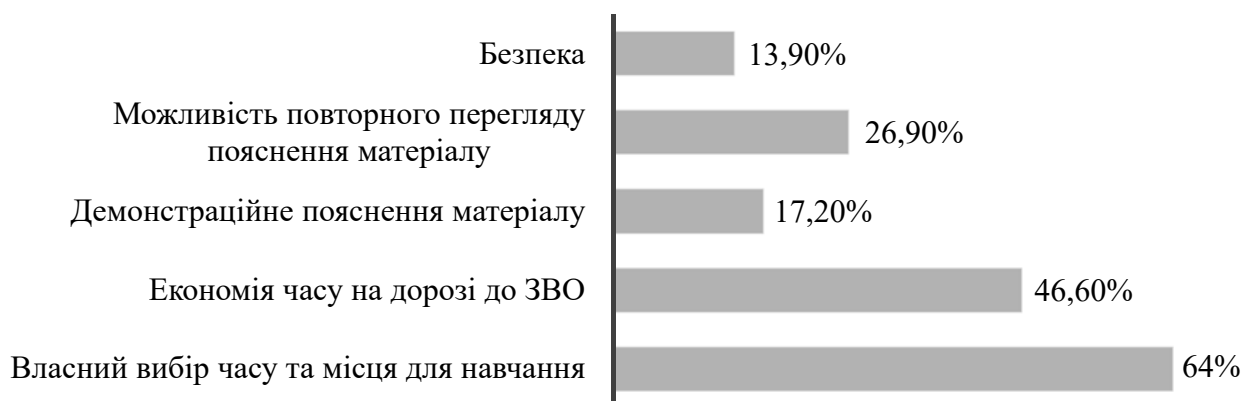

Рис. 2. Переваги дистанційної форми навчання

Викладачі почали відігравати нову роль – наставника, консультанта, який координує процес навчання та постійно вдосконалює свої навички [3, с. 133].

Під час карантинних заходів значна кількість бізнес-шкіл налагоджувала зв'язки із закладами вищої освіти та комерційними суб'єктами, що, у свою чергу, сприяло як науково-дослідницькому, так і консультаційному розвитку можливостей для викладачів та студентів.

На думку Оуена П. Холла, такі ініціативи мають лише дискретний характер, тому бізнес-школам потрібно налагоджувати довгострокові зв'язки з навчальними закладами зі спрямуванням на те, щоб організація навчання студентів забезпечувала їх затребуваність як у бізнесі, так і в суспільстві [4, с. 3].

Науково-педагогічним складом ЗВО також був відзначений вагомий натиск від COVID-19, адже коронавірус зумовив необхідність швидкої трансформації викладацької діяльності та методики оцінювання у сучасних університетах. Такий стан призвів до зростання навантаження на науково-педагогічних працівників, до об'єднання зусиль колег, наприклад для навчання програмному забезпеченню та спільної практичної діяльності.

Загалом пандемія згенерувала значні структурні зміни у ЗВО, спричинені змінами потреб студентів, розвитком і поширенням інноваційних технологій навчання, зменшенням кількості іноземних студентів, а також закриттям, об'єднанням та реструктуризацією університетів через скорочення фінансування.

Пандемія висунула виклики основній діяльності закладів вищої освіти щодо підтримки студентів через широкий спектр навчальних програм. Це суттєво ускладнює реалізацію інтерактивного, особистісно-направленого традиційного аудиторного навчання, заснованого на багаторічному досвіді університетів [5, с. 454]. З метою адаптації до тривалої пандемії ЗВО потребують гнучких методів освіти, які дадуть змогу безперервно пристосовуватися до різних етапів. COVID-19 призвів до активізації довготривалих педагогічних тенденцій, створив природний експеримент, який дає можливість перевірити та оцінити численні інновації. Перші результати вже вказують на те, що велика кількість нововведень, що були застосовані під час пандемії, будуть використовуватися для студентів і після кризи.

Список використаних джерел

1. ЮНЕСКО : веб-сайт. URL: <https://ru.unesco.org/> (дата звернення: 27.09.2020).

2. Організація Об'єднаних Націй : веб-сайт. URL: <https://www.un.org/ru/> (дата звернення: 29.09.2020).

3. *Berezhna S., Prokopenko I.* Higher education institutions in Ukraine during the coronavirus, or COVID-19, outbreak: new challenges vs new opportunities. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Vol. 12, Iss. 1, Sup. 2. P. 130-135.

4. Owen P. Hall. Editorial: COVID-19 and the future of management education. *Graziadio Business Review*. 2020. Vol. 23, Iss. 1. P. 1-6.

5. *Brammer S., Clark T.* COVID-19 and management education: reflections on challenges, opportunities, and potential futures. *British Journal of Management*. 2020. Vol. 31. P. 453-456.